

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ

Короленко Віктор Леонтійович

кандидат педагогічних наук

Миколаївський національний аграрний університет

e-mail: vlkoroenko@ukr.net

***Анотація.** У тезах розглянуто проблеми морального формування підростаючої особистості через сім'ю. Охарактеризовано педагогічно-психологічний вплив на виховний процес. Проведено аналіз виховного досвіду батьків. Наголошено на важливості ефективного використання батьківського досвіду у вихованні дітей.*

***Ключові слова:** мораль, знання, поведінка, цінність, виховання.*

***Annotation.** Theses examine the problems of moral formation of a growing personality through the family. The pedagogical and psychological influence on the educational process is characterized. The analysis of parents' educational experience was carried out. The importance of effective use of parental experience in raising children is emphasized.*

***Key words:** moral, knowledge, conduct, value, education.*

Однією з важливих сфер взаємин між людиною та суспільством є мораль, яка виступає як особливий спосіб практично-духовного освоєння дійсності. Протягом всієї історії людство прагнуло до гідного та щасливого життя, заснованого на ідеалах добра, справедливості, чесності, вірності, людяності та товариської взаємодопомоги. Моральні цінності та ідеали завжди відображали найглибші прагнення людства, відкривали перспективи для вдосконалення суспільства і надавали людському життю високий духовний сенс.

Прагнення людей зрозуміти природу етичних цінностей і розібратися в закономірностях розвитку моралі є обґрунтованим, адже це допомагає краще орієнтуватися в життєвих обставинах, встановлювати стійкі життєві цілі та свідомо наповнювати життя ціннісним змістом. Моральні цінності сприяють розвитку моральної самосвідомості особистості, формують відчуття особистісної відповідальності за моральне самовдосконалення та вчать свідомо і самостійно дотримуватися етичних норм [3].

Моральні цінності направляють поведінку людини не лише тому, що це вигідно чи приємно, а через те, що вони надають людині свободу вибору. Вони завжди виражені у формі, яка підкреслює потребу в їх практичному реалізації. Дотримання моральних цінностей сприймається як обов'язок, і невиконання цих цінностей веде до відчуття провини, яке турбує совість людини.

Моральні цінності відображають всі значущі для людини сенси, серед яких найбільш глобальним є сенс життя. Цей сенс визначається ставленням особистості до себе та суспільства, розумінням свого місця в соціумі і осмисленням соціального значення власної діяльності.

Людині важливо бути впевненою, що її індивідуальне життя є значущим як для неї самої, так і для інших людей та суспільства. Правильне розуміння сенсу життя надає їй етичну силу, яка сприяє подоланню життєвих труднощів. Для людини важливі не лише результати її діяльності, але й сама діяльність та потреба в ній.

Доцільно зазначити, що в сім'ях, де існує суворий зовнішній контроль і жорстокі покарання, є більша ймовірність виростити людину без міцної моральної основи, яка розуміє лише мову насильства. Такі особи можуть досягати своїх цілей, уникаючи покарання, не звертаючи уваги на страждання інших. Натомість у сім'ях з доброзичливими і довірливими стосунками діти виховуються з розвинутою моральністю, високим рівнем внутрішнього

самоконтролю та моральної рефлексії. Людина, що зростає в атмосфері уваги і ласки, глибше засвоює моральні норми та ідеали, співчуває оточуючим, сприймає їх страждання як власні і прагне уникати зла [1; 2].

На нашу думку, основною умовою ефективного виховання є авторитет батьків. Авторитет батьків визначається їхнім впливом на дітей, який базується на повазі та любові до них, довірі до їх життєвого досвіду, а також на їхніх словесних і поведінкових проявах, працелюбності, високих громадських і моральних якостях, любові до дитини і розумінні її потреб. Якщо батьки не займаються вихованням дітей, віддають перевагу поганим звичкам, сваряться або навіть фізично конфліктують перед дітьми, їхній авторитет поступово знижується. Внаслідок цього діти можуть стати педагогічно занедбанними, проявляти нервозність, агресію або байдужість [2; 3].

Справжня любов до дітей є основою авторитету батьків і повинна ґрунтуватися на повазі до особистості дитини, розумінні її індивідуальних потреб і бажань, а також умінні вчасно надати підтримку та пораду. Важливо поєднувати високу повагу і любов до дітей з адекватною вимогливістю. Однак, виняткове прощення або ухилення батьків від відповідальності за свої дії може створювати штучний авторитет і ускладнювати шлях дітей до самостійного життя [3].

Сімейне виховання підкреслює важливість поняття «педагогічна майстерність» батьків, яка охоплює кілька ключових аспектів. Один із головних, це почуття міри, що означає здатність встановлювати розумні та обґрунтовані вимоги до дітей. Важливими є також наполегливість і послідовність у цих вимогах, оскільки діти потребують стабільності та структури у вихованні [1; 3].

Лише за умови дотримання прав інших людей і виконання своїх обов'язків людина може сприяти благу оточуючих. Це сприяння вимагає різних вчинків, які повинні відповідати конкретним ситуаціям і людям, що беруть участь у них.

Список літератури:

1. Короленко В. Л. Моральне формування дитини середнього шкільного віку за допомогою спілкування // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2014. Вип. 50. С. 133-138.

2. Короленко В. Л. Теоретичний аналіз проблеми формування моральних цінностей підлітків, як складова виховного процесу // Вісник Черкаського університету. 2011. № 203. С. 90-93.

3. Гула Л. В. Психологічний аспект конфліктності людських стосунків // Українство: динаміка сенсів і вимірів національного буття : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, м. Кривий Ріг, 6 листопада 2020 р. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2020. С. 119-121.